

<p>Grupa <i>Hirudo medicinalis</i> – Fișă de cunoștințe -</p> <p>Copiați tabelul de mai jos pe o foaie de flipchart și completați-l utilizând materialul biologic conservat și atlasele zoologice de pe masa voastră de lucru. Timp de lucru – 10 minute</p>		
<i>Hirudo medicinalis</i>		
Încadrare sistematică	Morfologie externă	Importanța

III.3.3. Conversația

III.3.3.1. Ce este conversația?

Conversația este o metodă didactică din categoria metodelor de comunicare orală conversative și constă în instituirea și promovarea de interacțiuni și schimburi sociale și verbale (însoțite, firește, de schimburi intelectuale și afective) între profesor și elevi, precum și între elevi, în vederea atingerii obiectivelor operaționale prestabilite.

Termenul provine din limba latină, de la cuvântul *conversatio*, compus din *con*, care înseamnă „cu”, și *versus*, care înseamnă „întoarcere”, și are semnificația de întoarcere la cunoștințele și achizițiile însușite anterior. În teoria și practica pedagogică au existat preocupări sistematice pentru identificarea unor recomandări și reguli utile în redactarea întrebărilor (vezi Thorndike, Hagen, 1969).

Intrucât expresia orală a fost singurul vector cultural timp de secole, metodele verbale rezistă în educație încă de pe timpul lui Socrate (vezi capitolul I). Necesitatea apelului la această categorie de metode rămâne o realitate obiectivă, în sprijinul căreia pot fi aduse cel puțin argumentele de mai jos.

Acțiunea educațională reprezintă o sumă, un sistem de acte de comunicare interumană bazate pe utilizarea limbajului, care nu are numai o dimensiune informațională, cognitivă, ci și una afectivă, legată de sensibilitatea, sentimentele, atitudinile, convingerile emițătorului și ale receptorului.

Nu orice achiziții pot fi realizate prin contact direct cu realitatea (prin observare, experimentare sau cercetare directă) sau prin eforturi personale ale celor care învață (prin descoperire în plan material). Uneori, modalitatea cea mai simplă pentru ca elevii să accedă la nou este comunicarea verbală directă a acestuia, firește, cu condiția receptării active a noului.

Există unele cunoștințe teoretice circumscrise cunoașterii declarative (de exemplu: valorile unor constante din științele exacte, anumite denumiri și sintagme consacrate, date factuale, informații punctuale, concepții, teorii, principii etc.) care nu pot fi verificate nemijlocit în practică și în cazul cărora este necesară utilizarea metodelor verbale.

Conversația are o mare flexibilitate metodică, ceea ce îi permite profesorului modelarea mesajului educațional în funcție de condițiile concrete de instruire: specificul temei abordate, tipul de experiență de învățare vizată, tipul activității didactice și etapa în care ea este aplicată,

resursele psihologice ale elevilor, profilul lor de inteligență, nivelul de pregătire la disciplina respectivă, timpul disponibil ș.a.m.d.

Utilizarea limbajului poate scurta, uneori considerabil, drumul parcurs de elevi pentru dobândirea noului, constituind o alternativă metodologică demnă de luat în seamă pentru realizarea transpoziției didactice interne a conținuturilor, cu asigurarea atât a logicii științifice, cât și a logicii didactice.

► **Învățământul tradițional**, de tip scolastic, apela la conversația catehetică, bazată pe simpla reproducere de către elevi a unor cunoștințe asimilate anterior (în limba greacă *katehein* înseamnă „a instrui oral”, iar termenul „catehism” înseamnă carte bisericească al cărei conținut era învățat pe de rost).

► **Învățământul modern** a impus *metoda conversației euristice*, ca formă calitativ superioară a metodei conversației, cu un mare *potențial activizator* (în greacă *heuriskein* înseamnă „a afla”, „a descoperi”, „a găsi”). Ea implică elevii – activ și interactiv – în realizarea de schimburi verbale reciproce profesor-elev și elev-elev, a căror finalitate educativă este descoperirea noului prin propriile eforturi ale elevilor, deci asigurarea unei învățări (inter)active. G.H. Mead (1963) consideră că gândirea însăși ar fi o interiorizare a conversațiilor prin gesturi realizate în procese sociale.

III.3.3.2. Conversația (euristică) este o metodă didactică activă pentru că...

- promovează *forma dialogică*, respectiv *forma erotematică*, *socratică* sau *întrebătoare de interacțiune*, cu valorificarea conținuturilor curriculare;
- oferă elevilor oportunitatea de a-și exprima *nevoile și așteptările educaționale*, iar profesorului oportunitatea de a le conștientiza și de a le inventaria;
- îi *motivează intern/intrinsec* pe elevi pentru activitate;
- îi determină pe elevi să își activeze și să își mobilizeze achizițiile realizate, să le înțeleagă mai profund, să le (re)semnifice și să opereze cu ele, ceea ce reprezintă un stimulent pentru avansarea în cunoaștere;
- îi ajută pe elevi să își dezvolte *abilitățile și capacitățile de reflecție metacognitivă* și să își formeze *strategii metacognitive flexibile*;
- stimulează, exersează și dezvoltă la elevi *reflecția personală*, atitudinea și capacitățile de chestionare, curiozitatea activă, gândirea activă, interogativă, logică, divergentă, critică, imaginativă și creativă, învățarea inteligibilă și transferul achizițiilor;
- îi obligă pe elevi să își *transpună ideile* în cuvinte, sintagme, propoziții, dezvoltări etc., trecând de la domeniul implicitului la cel al explicitului și astfel exersează și dezvoltă limbajul elevilor, le îmbogățește vocabularul, îi familiarizează cu modul de gândire specific disciplinei și științei corespunzătoare etc.
- valorifică și dezvoltă *capacitățile argumentative* ale elevilor;
- valorifică și dezvoltă *capacitățile de comunicare (activă și interactivă) și metacomunicare* ale elevilor;
- valorifică și dezvoltă *capacități care țin de coordonatele etice* ale comunicării verbale;
- permite realizarea continuă și în condiții de eficiență a *mecanismelor de feedback* formativ și sumativ;
- permite realizarea în condiții de eficiență a *mecanismului de feedforward*;
- face posibile *(auto)instruirea*, *(auto)formarea* și *(auto)evaluarea elevilor*, inclusiv în grupuri mari.

III.3.3.3. Pedagogia dialogului

La baza conversației euristice stau serii/seturi/sisteme de întrebări și răspunsuri puse fie de către profesor elevilor, fie de către elevi profesorului sau altor elevi, care dau naștere unui dialog plurirelațional (Ionescu, 1980) – un dialog esențial pentru relația educațională. De aceea s-a introdus în circulație sintagma „pedagogia dialogului”, care numește o pedagogie activă și interactivă ce argumentează importanța participării elevilor la dialogurile realizate în clasă. De asemenea, a practica pedagogia dialogului înseamnă a nu pierde ocazia de a antrena metacomunicarea, de a realiza analize ale dimensiunii comunicative reale (dialog efectiv) sau virtuale (de exemplu, jocul de rol) ale diferitelor situații didactice, în termeni de capacități și competențe de analiză curriculară a contextului, de așteptări, de explicitare a regulilor jocului, de reformulare și de renegociere cu interlocutorul, de a învăța să reflectezi – din punct de vedere cognitiv și metacognitiv – la ce se întâmplă în interacțiune, de a anticipa reacțiile altuia, de a construi strategii argumentative sau explicative etc.

III.3.3.3.1. Tipuri de conversație

În practica educativă, conversația a dat și dă dovadă de o extrem de mare flexibilitate și aplicabilitate didactică, fiind omniprezentă. Ea poate avea statut de metodă didactică, având rol principal în activitatea educațională și utilizându-se în combinații metodologice cu multe alte metode și procedee didactice, sau statut de procedeu didactic, caz în care este utilizată „în interiorul” unei alte metode.

◀ **Exemplu:**

Într-o lecție din categoria „transmitere și însușire de noi cunoștințe”, varianta „lecție bazată pe conversație euristică”, conversația euristică are rol de metodă didactică activă și interactivă, în timp ce într-o lecție din aceeași categorie, varianta „lecție bazată pe explicație și demonstrație”, conversația euristică deține statutul de procedeu didactic.

Flexibilitatea metodică a conversației la care ne-am referit mai sus face ca ea să fie valorificabilă în diferite medii curriculare și contexte didactice activizante, în toate tipurile de activități educative și în toate etapele acestora (facem precizarea că etapele au fost inventariate și denumite după M. Ionescu, 2000) și în atingerea celor mai diverse scopuri didactice, așa cum se poate observa în tabelul III.6.

Tabelul III.6. Tipuri de conversație. Taxonomie în funcție de scopul didactic urmărit

<i>Tipul de conversație</i>	<i>Tipul de activitate educativă sau etapa activității educative</i>	<i>Scopul didactic urmărit</i>
- introductivă	- etapa introductivă, de început, a lecțiilor din toate categoriile	- captarea și menținerea atenției și interesului elevilor - stimularea motivației elevilor - activarea și reactualizarea anumitor achiziții anterioare ale elevilor
- de dobândire și descoperire	- lecții din categoriile „transmitere și însușire de noi cunoștințe”, „destinate formării de priceperi și deprinderi (abilități) intelectuale”, „destinate formării de priceperi și deprinderi (abilități) practice”	- deducerea, dobândirea, descoperirea de noi achiziții - formarea și exersarea unor priceperi și deprinderi (abilități) intelectuale și practice